

Іванов Микола Семенович
Чупрін Роман В'ячеславович

Проросійські партії на місцевих виборах в 2020 р. в Україні: порядок кандидатів у партійних списках за гендерного квотування

УДК 324 + 342.8
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-2.5>

Іванов Микола Семенович
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри соціології
та політології
Чорноморського національного
університету імені Петра Могили
вул. 68-и Десантників, 10,
Миколаїв, Україна
ORCID: 0000-0002-2742-7288

Чупрін Роман В'ячеславович
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та політології
Чорноморського національного
університету імені Петра Могили
вул. 68-и Десантників, 10,
Миколаїв, Україна
ORCID: 0000-0002-9085-547X

Виборчий кодекс України запровадив абсолютно нову виборчу систему на місцевих виборах 2020 року в Україні. Вперше було застосовано гнучкі партійні списки з дворівневим розподілом мандатів та гендерними квотами. Очікувалося, що реформа посилить демократичну виборчу традицію та українську демократію загалом.

В результаті політичні партії постали перед новим викликом – вони мали розробити певну стратегію розміщення кандидатів у своїх списках відповідно до нових вимог. Серед цих партій були і ті, діяльність яких була призупинена українською владою після початку повномасштабного російського вторгнення в Україну. Причиною була їх антиукраїнська та проросійська діяльність.

Автори припустили, що ця група проросійських партій, не зацікавлених у незалежній і демократичній Україні, могла відреагувати на демократичні електоральні новації інакше, ніж інші партії. Ця мога бути більш формальною, тобто вони мали додати необхідну кількість кандидаток для заповнення гендерних квот, але могли поставити їх на гірші позиції, ніж інші партії. Для підтвердження цього припущення було застосовано порівняльний метод разом у поєднанні із математичними та статистичними методами.

Дослідники оперували інформацією з відкритої бази Центральної виборчої комісії України. У центрі уваги були вибори до міських рад в обласних центрах та столиці України. Було проаналізовано 376 партійних списків, в тому числі 35 списків, сформованих проросійськими партіями. Кожен список було поділено на послідовні сегменти по 5 кандидатів, оскільки правила гендерних квот застосовувалися до кожного сегменту окремо відповідно до Виборчого кодексу України. Загалом було проаналізовано 7 сегментів у верхній частині кожного списку.

За результатами аналізу авторами було виявлено таку тенденцію: частка жінок-кандидатів на певній позиції в сегменті зростала зі збільшення номера цієї позиції. Ця тенденція була актуальною як для проросійських, так і для решти партій. Але при цьому лінійні функції тренду для списків проросійських партій мали кутовий коефіцієнт для всіх аналізованих сегментів. Таким чином гіпотезу було підтверджено та встановлено, що проросійські партії відреагували на демократичну виборчу реформу більш формально, ніж інші партії.

Ключові слова: виборча система, пропорційне представництво з гнучкими списками, гендерні квоти, преференційне голосування, політичні партії, місцеві вибори, виборча реформа.

Вступ. Місцеві вибори 2020 р. в Україні стали першим серйозним досвідом застосування інновацій, привнесених до вітчизняної виборчої системи Виборчим кодексом [1]. Запровадження дворівневого розподілу мандатів всередині гнучких виборчих списків у поєднанні з гендерними квотами було частиною реформи, покликаної сприяти більш повній реалізації виборчих прав громадян та дотриманню основних засад демократичних виборів в Україні, подальшому утвердженню демократичного режиму в Україні [2].

За цих обставин, без подібного попереднього досвіду та адаптаційного періоду, українським політичним партіям довелося стикнутися з незвичним і складним процесом розміщення кандидатів у партійних списках. Аналіз їх рішень і стратегій може серйозно збагатити наукове розуміння функціонування на практиці виборчих систем з гнучкими партійними списками у поєднанні з гендерними квотами.

Водночас варто згадати, що вищезгадані місцеві вибори відбулися напередодні повномасш-

табного російського вторгнення в Україну, і в них брали участь політичні партії, діяльність яких була надалі призупинена (з подальшою заборонаю) у зв'язку з їх антиукраїнською діяльністю [3].

Ці партії також мали реагувати на виборчі нововведення у 2020 році. Але якщо вони не були зацікавлені в незалежній і демократичній Українській державі, то і їх реакція на демократичні реформи виборчого законодавства, зокрема на запровадження гендерних квот, могла носити інший, більш формальний характер, порівняно з іншими партіями. З'являється унікальна можливість довести існування такої відмінності проросійських партій ще до призупинення їх діяльності. Ця унікальність підкріплюється тим, що для віднесення партій до числа проросійських використовується не суб'єктивна оцінка дослідників, а юридично закріплене політичне рішення, яке мало реальні практичні наслідки.

Мета та завдання. Автори ставлять за мету встановлення специфіки виконання проросійськими партіями вимог виборчого законодавства

щодо гендерних квот при визначенні порядку кандидатів у партійних списках під час місцевих виборів 2020 р. в Україні. Завдання дослідження передбачають визначення загальних тенденцій гендерного розподілу позицій у виборчих списках політичних партій на місцевих виборах, а також виявлення специфічних відмінностей у таких тенденціях, притаманних для проросійських партій порівняно з іншими.

Методи дослідження. В основу дослідження було покладено порівняльний метод, практичне застосування якого, як і підтвердження висунутих гіпотез, вимагало використання також математичних та статистичних методів.

Результати. Запроваджена Виборчим кодексом України система місцевих виборів у великих містах відноситься до так званих «слабких» преференційних систем, що передбачають можливість зміни позицій окремих кандидатів у виборчих списках політичних партій за результатами голосування виборців [11].

На практиці, як було доведено попередніми дослідженнями, надана виборцям можливість голосувати з преференціями лише незначними чином впливає на підсумковий розподіл мандатів між окремими кандидатами [12], оскільки преференції не є єдиною підставою для визначення обраних депутатів [11]. Якщо виборці здебільшого не користуються преференціями і голосують за список партії в цілому, порядок кандидатів залишиться незмінним. Але і якщо виборці використовують свої преференції, то, як було доведено попередніми дослідженнями, кандидати з вищою позицією у виборчому бюлетені, як правило, отримують більше голосів, ніж кандидати з нижчою позицією [10].

Це означає, що вихідний порядок кандидатів у партійному списку, визначений самою партією, є надзвичайно важливим для шансів окремого кандидата бути обраним. Таким чином, можна розрізнити «реальних» та «нереальних» кандидатів у партійному списку, де саме перші мають реальні шанси бути обраними, оскільки вони займають вищу позицію [13].

З іншого боку, найвищі позиції в партійних списках, як правило, зарезервовані для кандидатів з настільки сильною репутацією, що вони привертають додаткову увагу виборців до всієї партії [9]. Результати виборів у Бельгії, Чехії та Словаччині засвідчили, що партії піднімали на наступних виборах на кращі позиції в списках тих кандидатів, які успішно здобували преференційні голоси на попередніх виборах [6].

Альтернативний метод розміщення кандидатів у списку базується на припущенні, що більш здібні кандидати на низьких позиціях будуть більш активними. Вони будуть змушені робити все можливе, щоб отримати достатню кількість голосів

для просування вище. Водночас ці зусилля дали б додаткові голоси відповідній політичній партії. Ця альтернативна гіпотеза нещодавно була піддана перевірці і в підсумку рішуче відкинута. Навпаки, було доведено, що партії розміщують кращих кандидатів на вищих місцях у списку [7].

У той же час запроваджені Виборчим кодексом [1] гендерні квоти зобов'язували політичні партії включити не менше 40% кандидатів кожної статі (територіальна організація виборів на практиці робила цей відсоток і більшим). Ця ж вимога стосувалася і кожного послідовного сегменту виборчого списку партії, що складався з 5 осіб. Частка кандидаток у партійних списках на попередніх місцевих виборах була меншою – трохи більше 35% [8], що ставило політичні партії перед вибором – докласти зусиль для залучення до своїх лав здібних кандидаток на високі місця у партійних списках, або ж виконати вимогу суто формально, віддавши новим кандидаткам переважно останні місця в кожному сегменті.

При цьому потенційні кандидатки були присутні, як мінімум серед молоді. У вікових сегментах від 18 до 23 років частка кандидаток на місцевих виборах 2015 року була вищою за 40 відсотків [8]. Ця тенденція спостерігається на місцевих виборах 2020 року, коли частка кандидаток у вікових сегментах від 18 до 22 років була вищою за 52 відсотки [5]. Таким чином партії могли знайти потенційних кандидаток для поповнення своїх списків відповідно до чинних вимог. Але і ці кандидатки не могли скористатися своїм попереднім в якості аргументу для одержання чільних позицій у списках. Тож, згідно з висновками наведених вище досліджень кандидатки мали б отримати нижчі місця в партійних списках.

Отже, автори висловлюють припущення, що в межах кожного послідовного сегменту з 5 осіб у партійному списку частка кандидаток буде збільшуватися зі збільшенням номеру позиції у списку. У загальному вигляді залежність може описуватися лінійною функцією із позитивним кутовим коефіцієнтом:

$$y = k * x + b,$$

де y – це частка кандидаток на відповідній позиції у межах сегменту виборчого списку, k – кутовий коефіцієнт лінійної функції, x – позиція у межах сегменту партійного списку, b – вільний член.

Друге припущення, яке висловлюють автори, полягає в тому, що проросійські партії в Україні ставилися до виконання вимог законодавства, спрямованого на розширення політичної участі громадян та їх впливу на партійну політику, більш формально, а тому в більшій мірі були схильні віддавати кандидаткам нижчі позиції у списках, ніж решта партій. Відповідно, і значення кутового коефіцієнту k , описаної вище функції, в їх випадку має бути вищим.

Перевірка цих гіпотез здійснюється авторами на основі відкритих даних щодо місцевих вибори 2020 років в Україні, які були оприлюднені Центральною виборчою комісією України (ЦВК). Відомості ЦВК щодо кандидатів у партійних списках були конвертовані авторами у реляційну базу даних. Остаточна версія бази містить інформацію про вибори до 1552 місцевих рад, 145 партій та 222081 кандидатів [4].

Свою увагу дослідники фокусують на виборах депутатів міських рад у обласних центрах та столиці України (на окупованих територіях вибори не проводилися). Таким чином, дослідники оперували інформацією щодо місцевих виборів у 22 містах України: Вінниці, Дніпрі, Івано-Франківську, Житомирі, Запоріжжі, Києві, Кропивницькому, Луцьку, Львові, Миколаєві, Одесі, Полтаві, Рівному, Сумах, Тернополі, Ужгороді, Харкові, Херсоні, Хмельницькому, Черкасах, Чернігові, Чернівцях.

Такий вибір обумовлений подібністю адміністративного статусу, рівня урбанізації, кількісного складу депутатського корпусу у цих містах (він переважно варіюється в межах 42-64 депутатів, за винятком трьох рад [4]), а також однаковим типом виборчої системи. Включення до вибірки обласних рад порушило б параметр урбанізації, виборів до міських рад менших міст – параметр єдиного типу виборчої системи та адміністративного статусу.

База містить повну інформацію щодо вищезазначених виборів: 105 політичних партій та 16889 кандидатів. Відомості про кандидатів включають їх вік, стать, освіту, посаду, місце проживання, партійну приналежність, місце в єдиному партійному списку, місце в окружному партійному списку та номер виборчого округу [4].

Відповідно до завдань дослідження окрему увагу було приділено партіям, діяльність яких було призупинено рішенням Ради національної безпеки та оборони, введеним в дію Указом Президента України від 19 березня 2022 р., зокрема і за заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України. Так, була призупинена діяльність партій «ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ», «ПАРТІЯ ШАРІЯ», «ДЕРЖАВА», «ЛІВА ОПОЗИЦІЯ», «ПРОГРЕСИВНА СОЦІАЛІСТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ», «СОЦІАЛІСТИ», «ОПОЗИЦІЙНИЙ БЛОК», «НАШІ» та «БЛОК ВОЛОДИМИРА САЛЬДО», «СОЦІАЛІСТИЧНА ПАРТІЯ УКРАЇНИ» та «СОЮЗ ЛІВИХ СИЛ» [3]. Серед перелічених партій не брали участь у місцевих виборах 2020 лише 2 останні [4]. Для зручності в подальшому в тексті автори позначають партії з даного переліку як «проросійські» на протилежність іншим – «не проросійським» партіям, діяльність яких не потрапила під заборону.

Загалом, до вибірки потрапили 376 партійних списків кандидатів до міських рад обласних центрів України та міста Києва. Серед них 35 списків

були сформовані проросійськими партіями, що складає майже 10% від їх загального числа [4].

В ході аналізу автори брали до уваги перші 35 позицій у виборчих списках. Такий вибір обумовлений кількома чинниками. По-перше, це число не перевищує найменший чисельний склад депутатського корпусу міської ради (38 депутатів) у вибірковій сукупності. По-друге, воно узгоджується з максимальною кількістю депутатів, обраних з одного партійного списку (34), практично підтверджуючи, що розподіл більш низьких позицій у списку не є настільки принциповим, оскільки вірогідність здобуття мандата для кандидатів на таких позиціях є вкрай низькою. По-третє, це число є кратним 5, що дозволяє мати 7 завершених сегментів списку, щодо кожного з яких мають окремо дотримуватися вимоги гендерного квотування [4].

Таким чином, для 7 послідовних сегментів партійних списків, було визначено частку кандидаток на кожній з 5 послідовних позицій у сегменті для двох сукупностей політичних партій – окремо для проросійських партій і окремо для решти партій.

Відповідно до вихідної гіпотези, лінія тренду, яка описує лінійну залежність частки кандидаток від позиції у списку в межах сегменту, повинна була б мати позитивний кутовий коефіцієнт. Крім того, кутовий коефіцієнт для проросійських партій, відповідно до висловленого припущення, має бути вищим, ніж для решти партій. Важливо також, що лінійна залежність має підтверджуватися високим показником достовірності апроксимації.

Таблиця 1
Частка кандидаток у єдиних виборчих списках партій на позиціях №№1 – 5 під час виборів до міських рад обласних центрів України та м. Києва в 2020 р.

Позиція у списку	Частка кандидаток у (проросійські партії)	Частка кандидаток у (не проросійські партії)
1	0,171428571	0,152492669
2	0,257142857	0,323529412
3	0,171428571	0,341176471
4	0,676470588	0,567647059
5	0,727272727	0,705882353

Перший сегмент, який включає кандидатів у списку на позиціях №№1-5 суттєво відрізняється від інших, оскільки позиція №1 у списку, що був допущений до участі в розподілі мандатів, є єдиною, яка гарантує обрання. Перша п'ятірка кандидатів має також і певне рекламне значення. Тому саме тут можна було очікувати на певні відхилення від загальних тенденцій. Але навіть в її межах частка кандидаток на останніх двох позиціях є переважною, що підтверджується і результатами обчислень. Кутовий коефіцієнт для лінії тренда для проросійських партій складає 0,1531, в той час

як для решти – 0,1351. Достовірність апроксимації – 0,76 та 0,9575 відповідно (табл. 1).

Таблиця 2

Частка кандидаток у єдиних виборчих списках партій на позиціях №№6 – 10 під час виборів до міських рад обласних центрів України та м. Києва в 2020 р.

Позиція у списку	Частка кандидаток у (проросійські партії)	Частка кандидаток у (не проросійські партії)
6	0,142857143	0,185294118
7	0,205882353	0,337243402
8	0,314285714	0,342182891
9	0,580645161	0,618768328
10	0,766666667	0,642228739

Описана тенденція зберігається і в другому сегменті, де кутовий коефіцієнт для лінії тренда у проросійських партій складає 0,1622, в той час як для решти – 0,1195 (достовірність апроксимації – 0,9461 та 0,9116 відповідно). Варто зазначити, що в цьому сегменті з кожною наступною позицією частка кандидаток зростає, на відміну від попереднього (табл. 2).

Таблиця 3

Частка кандидаток у єдиних виборчих списках партій на позиціях №№11 – 15 під час виборів до міських рад обласних центрів України та м. Києва в 2020 р.

Позиція у списку	Частка кандидаток у (проросійські партії)	Частка кандидаток у (не проросійські партії)
11	0,228571429	0,184750733
12	0,114285714	0,313782991
13	0,272727273	0,344117647
14	0,656250000	0,671554252
15	0,806451613	0,630498534

В третьому сегменті кутовий коефіцієнт для лінії тренда для проросійських партій складає 0,1698, в той час як для решти – 0,1249 (достовірність апроксимації – 0,8077 та 0,8691 відповідно), що відповідає висунутій гіпотезі (табл. 3).

Таблиця 4

Частка кандидаток у єдиних виборчих списках партій на позиціях №№16 – 20 під час виборів до міських рад обласних центрів України та м. Києва в 2020 р.

Позиція у списку	Частка кандидаток у (проросійські партії)	Частка кандидаток у (не проросійські партії)
16	0,142857143	0,230088496
17	0,114285714	0,300000000
18	0,228571429	0,355882353
19	0,714285714	0,621301775
20	0,818181818	0,618768328

У четвертому сегменті різниця у значеннях кутових коефіцієнтів зростає. Так, кутовий коефіцієнт для лінії тренда для проросійських партій становить 0,1951, в той час як для решти – 0,1099 (табл. 4). Достовірність апроксимації залишається достатньо високою – 0,8442 та 0,8976 відповідно.

Таблиця 5

Частка кандидаток у єдиних виборчих списках партій на позиціях №№21 – 25 під час виборів до міських рад обласних центрів України та м. Києва в 2020 р.

Позиція у списку	Частка кандидаток у (проросійські партії)	Частка кандидаток у (не проросійські партії)
21	0,147058824	0,304985337
22	0,257142857	0,319648094
23	0,342857143	0,360703812
24	0,666666667	0,582352941
25	0,666666667	0,635294118

У п'ятому сегменті значення кутових коефіцієнтів дещо знижуються, але загальна тенденція при цьому зберігається: кутовий коефіцієнт для лінії тренда для проросійських партій складає 0,1449, в той час як для решти – 0,0923 (табл. 5). Достовірність апроксимації є так само високою – 0,9182 та 0,8752 відповідно.

Таблиця 6

Частка кандидаток у єдиних виборчих списках партій на позиціях №№26 – 30 під час виборів до міських рад обласних центрів України та м. Києва в 2020 р.

Позиція у списку	Частка кандидаток у (проросійські партії)	Частка кандидаток у (не проросійські партії)
26	0,114285714	0,282352941
27	0,333333333	0,312312312
28	0,382352941	0,387387387
29	0,781250000	0,639143731
30	0,687500000	0,585365854

Шостий сегмент за своїми характеристиками достатньо подібний до попереднього. Кутовий коефіцієнт для лінії тренда у проросійських партій складає 0,1594, в той час як для решти – 0,0933 (табл. 6). Достовірність апроксимації є так само високою – 0,8572 та 0,8311 відповідно. Симптоматично, що тенденція зберігається навіть для позицій, які дають менші шанси на обрання.

В останньому з розглянутих сегментів кутовий коефіцієнт для лінії тренда у проросійських партій складає 0,1577, в той час як для решти – 0,0783 (табл. 7). Слід зазначити, що в цьому сегменті загальна кількість кандидатів є дещо меншою, оскільки не всі політичні партії, формуючи свої передвиборчі списки, висували макси-

мально можливу кількість кандидатів. Не зважаючи на це, загальна тенденція зберігається, як і достатньо висока достовірність апроксимації – 0,7599 та 0,7874 відповідно.

Таблиця 7

Частка кандидаток у єдиних виборчих списках партій на позиціях №№31 – 35 під час виборів до містких рад обласних центрів України та м. Києва в 2020 р.

Позиція у списку	Частка кандидаток у (проросійські партії)	Частка кандидаток у (не проросійські партії)
31	0,272727273	0,366459627
32	0,192307692	0,321070234
33	0,250000000	0,369337979
34	0,695652174	0,530909091
35	0,809523810	0,653136531

Таким чином, можна констатувати, що висловлені гіпотези повністю підтвердилися. Лінійна залежність частки кандидаток від позиції у списку в межах кожного послідовного сегменту з 5 осіб на перших 35 позиціях описується функціями, що мають позитивні кутові коефіцієнти. При цьому достовірність апроксимації є достатньо високою і коливається в межах від 0,7599 до 0,9461.

В кожному з сегментів кутовий коефіцієнт для функцій, що описують вказану залежність для виборчих списків проросійських партій, є вищим, ніж аналогічний кутовий коефіцієнт, розрахований для списків решти партій. Відповідно, це доводить більшу схильність проросійських партій до розташування кандидаток в депутати на нижчих позиціях у виборчому списку, що зменшує їх шанси на обрання, але при цьому дозволяє формально виконати вимоги щодо гендерного квотування.

Висновки. Таким чином, було встановлено, що після запровадження на місцевих виборах в Україні виборчої системи з гнучкими партійними списками з вимогою гендерного квотування політичні партії загалом були більш схильними розташовувати кандидаток на останніх позиціях в межах окремих сегментів виборчих списків, щодо яких було встановлено вимоги гендерних квот.

Разом з тим, проросійські партії в більшій мірі були схильними саме до формального виконання вимог щодо квотування, що підтверджується більш високими кутовими коефіцієнтами функції, яка характеризує залежність частки кандидаток від позиції у межах сегменту виборчого списку, щодо якого застосовувалася вимога гендерного квотування.

Ці висновки не лише поглиблюють розуміння політичною теорією стратегій розташування кандидатів у гнучких партійних списках, але і підтверджують відмінності у практичній реакції на демо-

кратичні виборчі реформи між проросійськими політичними партіями та рештою партій України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Виборчий кодекс України. Кодекс України; Закон, Кодекс від 19.12.2019 № 396-IX. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20> (дата звернення: 10.10.2021).
2. Пояснювальна записка до проекту Виборчого кодексу України. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=66849&pf35401=499840> (дата звернення: 23.04.2024).
3. Указ Президента України №153/2022. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року «Щодо призупинення діяльності окремих політичних партій». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1532022-41765> (дата звернення: 23.04.2024).
4. Центральна виборча комісія. Місцеві вибори 2020. Офіційний веб-портал. Відкриті дані. Кандидати у депутати, кандидати на посади міських голів на місцевих виборах 25.10.2020. URL: https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/opendata_kandpt001f01=695.xml (дата звернення: 30.12.2021).
5. Чупрін Р. Молодіжні квоти у виборчій системі України: потреби та перспективи на рівні місцевих виборів. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2021. Випуск 38. С. 256–263.
6. André, A., Depauw, S., Shugart, M. S., Chytilek, R. Party nomination strategies in flexible-list systems: Do preference votes matter? *Party Politics*. Volume 23. Issue 5, 2017. P. 589–600.
7. Buisseret, P., Folke, O., Prato, C., Rickne, J. Party Nomination Strategies in List Proportional Representation Systems. *American Journal of Political Science*. Volume 66. Issue 3. P. 714–729.
8. Chuprin R. Youth Participation in 2015 Local Elections: Analysis of Electoral Statistics. *Youth Involvement in Civic Society Development: Current State and Perspective Trends*. Monograph 31. Publishing House of Katowice School of Technology. 2020. P. 119–128.
9. Crisp B., Olivella S., Malecki M., Sher M. Vote-earning strategies in flexible list systems: Seats at the price of unity. *Electoral Studies*. Volume 32. Issue 4. 2013. P. 658–669.
10. Jankowski M., Frank T. Ballot position effects in open-list PR systems: the moderating impact of postal voting. *Acta Politica*. Volume 57. 2022. P. 320–340.
11. Karvonen L. Preferential Voting: Incidence and Effects. *International Political Science Review*. Volume 25. Issue 2. 2004. P. 203–226.
12. Müller W. Austria: A Complex Electoral System with Subtle Effects. *The Politics of Electoral Systems*. Oxford. 2005. P 396–416.
13. Put G.-J., Maddens B. The Selection of Candidates for Eligible Positions on PR Lists: The Belgian/Flemish Federal Elections 1999–2010. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*. Volume 23. Issue 1. 2013. P. 49–65.

REFERENCES:

1. Vyborchyi kodeks Ukrainy. Kodeks Ukrainy; Zakon, Kodeks vid 19.12.2019 № 396-IX. [Election code of Ukraine. Code of Ukraine; Law, Code dated

19.12.2019 № 396-IX]. Data onovlennia: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20> (data zvernennia: 10.10.2021) [in Ukrainian].

2. Poiasniuvalna zapyska do projektu Vyborchoho kodeksu Ukrainy. [Explanatory note to the draft of the Election Code of Ukraine]. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=66849&pf35401=499840> (data zvernennia: 23.04.2024) [in Ukrainian].

3. Ukaz Prezydenta Ukrainy №153/2022. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 18 bereznia 2022 roku «Shchodo pryzupynennia diialnosti okremykh politychnykh partii». [Decree of the President of Ukraine №153/2022. On the decision of the The National Security and Defense Council of Ukraine dated 18.03.2022 «Regarding the suspension of the activities of certain political parties»]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1532022-41765> (data zvernennia: 23.04.2024) [in Ukrainian].

4. Tsentralna vyborcha komisiiia. Mistsevi vybory 2020. Ofitsiinyi veb-portal. Vidkryti dani. Kandydaty u deputaty, kandydaty na posady miskykh holiv na mistsevykh vyborakh 25.10.2020. [The Central election commission of Ukraine. Local Elections. Official web-portal. Open data. Local councils candidates, mayoral candidates at the local elections on 25.10.2020]. URL: https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/opendata_kandpt001f01=695.xml (data zvernennia: 30.12.2021) [in Ukrainian].

5. Chuprin R. (2021). Molodizhni kvoty u vyborchii systemi Ukrainy: potreby ta perspektyvy na rivni mistsevykh vyboriv. [Youth electoral quotas in the electoral system of Ukraine: reasons and prospects at the local elections]. *Visnyk Lvivskoho universytetu*.

Seriia filos.-politoh. studii. Vypusk 38. S. 256–263 [in Ukrainian].

6. André, A., Depauw, S., Shugart, M. S., Chytilek, R. (2017). Party nomination strategies in flexible-list systems: Do preference votes matter? *Party Politics*. Volume 23. Issue 5. P. 589–600.

7. Buisseret, P., Folke, O., Prato, C., Rickne, J. (2022). Party Nomination Strategies in List Proportional Representation Systems. *American Journal of Political Science*. Volume 66. Issue3. P. 714–729.

8. Chuprin R. (2020). Youth Participation in 2015 Local Elections: Analysis of Electoral Statistics. *Youth Involvement in Civic Society Development: Current State and Perspective Trends*. Monograph 31. Publishing House of Katowice School of Technology. P. 119–128.

9. Crisp B., Olivella S., Malecki M., Sher M. (2013). Vote-earning strategies in flexible list systems: Seats at the price of unity. *Electoral Studies*. Volume 32. Issue 4. P. 658–669.

10. Jankowski M., Frank T. (2022). Ballot position effects in open-list PR systems: the moderating impact of postal voting. *Acta Politica*. Volume 57. P. 320–340.

11. Karvonen L. (2004). Preferential Voting: Incidence and Effects. *International Political Science Review*. Volume 25. Issue 2. P. 203–226.

12. Müller W. (2005). Austria: A Complex Electoral System with Subtle Effects. *The Politics of Electoral Systems*. Oxford. P. 396–416.

13. Put G.-J., Maddens B. (2013). The Selection of Candidates for Eligible Positions on PR Lists: The Belgian/Flemish Federal Elections 1999–2010. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*. Volume 23. Issue 1. P. 49–65.

Pro-Russian parties at the 2020 local elections in Ukraine: the order of candidates in the lists and gender quotas

Ivanov Mykola Semenovych

Doctor of Political Science, Professor,
Professor at the Department
of Sociology and Political Science
Petro Mohyla Black Sea
National University
68 Desantnykiv str., 10, Mykolaiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-2742-7288

Chuprin Roman Vyacheslavovych

Candidate of Political Science,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Sociology and Political Science
Petro Mohyla Black Sea
National University
68 Desantnykiv str., 10, Mykolaiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-9085-547X

The Electoral code of Ukraine brought an absolutely new electoral system for the 2020 local elections in Ukraine. Flexible party lists with two-level seats distribution and gender quotas were implemented for the first time at the Ukrainian elections. The reform was expected to strengthen democratic elections and Ukrainian democracy in general.

Political parties faced with the new challenge – they had to develop some strategy of placing candidates in their lists according to the new requirements. Some of these parties were suspended by Ukrainian authorities after the start of the full-scale Russian invasion of Ukraine. The suspension was caused by their anti-Ukrainian and pro-Russian activities.

The authors supposed that this group of pro-Russian parties not interested in independent and democratic Ukraine could react to the democratic electoral innovations in different way than the other parties. This way could be more formal, thus they were expected to add required number of female candidates to fill gender quotas but to place them at the worse positions than the other parties. Comparative method was used along with mathematical and statistical methods to prove the assumption.

The researchers operated with the data from the open database provided by the Central Electoral Commission of Ukraine. The focus was on the city council elections in the regional centers and the capital of Ukraine. 376 party lists were analyzed. 35 of them were composed by the pro-Russian parties. Each list was divided into consecutive segments of 5 candidates because the gender quota rules were applied to the each segment separately according to the Electoral Code of Ukraine. 7 segments at the top of the list were analyzed.

According to the results of the analysis the following trend was found: the share of female candidates at the certain position in the segment increased with the increase of the number of this position. This trend was actual for both pro-Russian and the rest of the parties. But at the linear functions of the trend for the lists of the pro-Russian parties have higher slopes for all analyzed segments. Thus the hypothesis was proved and it was found out that pro-Russian parties reacted to the democratic electoral reform more formally than the other parties.

Key words: *electoral system, flexible list proportional representation, gender quotas, preference vote, political parties, local elections, electoral reform.*